

stempel op het commissoriale rapport. Dat rapport werd eind april aan de Voorlopige Tweede Kamer voorgelegd – het had voor de Republiek (steeds als ‘de ‘Republiek’” aangeduid) geen goed woord over. Trouwens, voor die ‘Republiek’ bestond, aldus de commissie, op Ambon en elders in het oosten van de Grote Oost geen spoor van sympathie en op Borneo en Celebes vond zij, en dat louter in het zuiden, slechts steun bij minderheden. Wat Java betrof, werden de *Bersiap*-acties en hun gevolgen in den brede beschreven, zij het dat, aldus de commissie, de toestand op Sumatra (de commissie had een kort bezoek kunnen brengen aan Medan) ‘de meest bedroevende en chaotische van geheel Indië’ werd genoemd.¹ De teneur van het rapport was dat de Britten Nederland in de steek hadden gelaten, dat het kabinet-Schermerhorn van Mook de lakens had laten uitdelen, dat van Mook veel te veel gewicht toekende aan de ‘Republiek’ en dat in heel Indië het Nederlandse gezag ten spoedigste moest worden hersteld.

Het rapport, op 6 mei in de Voorlopige Tweede Kamer besproken, bleek op de fracties van anti-revolutionairen, christelijk-historischen en liberalen (er had zich, meende Kerstens, bij leidende figuren in deze kringen tegen Schermerhorn, Logemann en van Mook een ‘wantrouwen’ ontwikkeld, ‘dat ik niet aarzel pathologisch te noemen’²) veel indruk te hebben gemaakt – de conclusie van Schouten, voorzitter van de ARP-fractie, was dat het kabinet-Schermerhorn een beleid had gevoerd, dat gericht was op ‘een ontzien van de revolutionairen in Indië.’³ Van Poll evenwel legde in overeenstemming met de denkbeelden in katholieke kringen (de zeer behoudzuchtige Welter was niet kandidaat gesteld voor de Tweede Kamer⁴) andere accenten: hij diende een motie in waarin, ongeacht de mislukking van de Hoge Veluwe-conferentie, op voortgezette besprekingen, ook met de Republiek, werd aangedrongen – daarbij moest richtlijn zijn dat in heel Indië autonome bestuursorganen zouden worden gevormd; ‘enigerlei republikeinse vorm voor het inwendig bestel van het autonome gebiedsdeel of van een zijner onderdelen, mits gezuiverd van Japanse invloeden’ (geen Soekarno!), werd niet uitgesloten. Die motie werd door de anti-revolutionairen, christelijk-historischen, liberalen en staatkundig-gereformeerden afgewezen maar verwierf de steun van de socialisten, de meeste katholieken en de commu-

¹ Aangehaald in Bank, p. 169. ² Brief, 12 maart 1946, van P. A. Kerstens aan J. E. van Hoogstraten, a.v., p. 168. ³ A.v., p. 169. ⁴ Welter was lid geworden van de Voorlopige Eerste Kamer maar werd door de KVP-leiding ook als lid van de ‘echte’ Eerste Kamer (die in juli door de Provinciale Staten werd gekozen) geweerd.